

LAUSUNTO SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNALLE

Asia

HE 4/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain muuttamisesta

Lausunto

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista henkilöstön suunniteltu lakisääteinen mitoitusvaade 0.7 pakottaa henkilöstöresurssien keskittämisen tehostettuun palveluasumiseen henkilöstön saatavuuden ja riittävyyden vuoksi. Mitoitusvaade tarkoittaa pelkästään Vantaalla noin 600 työntekijän (yhden työntekijän arvo on n. 50 000 eur/ vuodessa) ja 30 miljoonan euron lisäystä vuodessa (oma toiminta ja ostopalvelu) verrattuna nykyiseen toteutuneeseen 0.5 mitoitukseen. Jotta toteutunut 0,7 mitoitus pystytään varmistamaan, tulee vakanssipohjainen mitoitus olla lähempänä 1,0 mitoitusta. Tämän lisäksi tarvitaan vakituista varahenkilöstöä, vuosilomien ja sairaslomien sijaisia. Pelkästään sitova henkilöstömäärän lisääminen ei varmista hyvän laadun toteutumista vaan oleellista on se mitä osaava henkilöstö asukkaiden kanssa tekee, kuinka työ ja toiminta on organisoitu ja johdettu. Olennaista on myös asukkaan kuuleminen.

Nykytilanteessakin tehostetun palveluasumisen henkilöstön rekrytoinneissa on haasteita, eikä tarpeeseen lisääntyvät paikkatarpeet huomioiden pystytä vastaamaan edes koulutuspaikkoja lisäämällä. Tällä hetkellä Vantaalla on omassa sekä ostopalveluissa uusia tehostetun palveluasumisen paikkoja tyhjänä noin kolmekymmentä, koska koulutettua ja osaavaa henkilökuntaa ei ole. Hoitoalan henkilöstötilanne on jo nykyisellään vaikea asumispalveluissa ja kriittinen kotihoidon osalta pääkaupunkiseudulla.

Vantaa tarvitsee vuosittain 50-90 uutta tehostetun asumispalvelun paikkaa kuntalaisten ikääntymisestä johtuen palvelun peittävyiden pysyessä nykyisellä tasolla (vuosittainen lisämäärärahaman tarve nyt n. 2,2-3,1 milj. euroa).

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia tarvitaan tehostetun palveluasumisen lisäksi turvaamaan mm. sairaala-, kotihoito- ja terveyspalveluja. Nyt esitetty 0.7 toteutunut mitoitus tulisi tarkoittamaan tehostetussa palveluasumisessa osittain suurempaa hoitotyön mitoitusta kuin osassa erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon akuuttiosastojen yksiköissä. Tämä haastaa myös osaavan henkilöstön turvaamisen kotiin vietävissä palveluissa, joiden tulisi olla asiakkaalle aina ensisijaisia. Tämä voi johtaa pahimmillaan työntekijöiden siirtämiseen työjohto oikeuden turvin muista palveluista tehostettuun palveluasumiseen, jotta lakisääteinen mitoitus toteutuu. Toinen mahdollinen riski on, että henkilöstön saatavuuden ja taloudellisen

tilanteen vuoksi joudutaan kiristämään palvelun myöntämisen kriteerejä, jotta voidaan vaikuttaa tehostetun palveluasumisen paikkamääriin.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvuluista annetun lain muuttamisesta on ristiriidassa nykyisen vanhuspalvelulain hengen kanssa. Vanhuspalvelulain 14 §:n mukaan kunnan on toteutettava iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla. Tämä uusi laki esitys siirtää palvelun ja henkilöstötarpeen raskaaseen ja viime sijaiseen palveluun. Vanhuspalvelulain hengen toteutuminen edellyttää kotiin vietävien ja kotona asumista tukevien palvelujen, kuten kotihoidon osaavaan henkilöstöön sekä palvelun kehittämiseen panostamista. Henkilöstömitoituksen sekä välittömän että välillisen asiakastyön laskentaan tarvitaan työväline, jolla varmistetaan yhdenmukaisuus ja estetään erilaiset tulkinnallisuudet. Kaikilla tulee olla valtakunnallisesti sama laskentakaava, jota käytetään päivittäisen resurssin todentamisessa sekä valvonnassa ja raportoinnissa. Tämän lisäksi tulisi palvelun myöntämisen perusteet eli kriteerit yhdenmukaistaa valtakunnallisesti, jotta pystytään varmistamaan yhdenvertaisesti tehostetun palveluasumisen saaminen sitä tarvitseville asiakkaille.

VANTAAN SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON TOIMIALA

Maija Voutilainen
lakimies
Talous- ja hallintopalvelut, Asiantuntijapalvelut

Aila Halonen
Asumispalvelujen päällikkö
Vanhus- ja vammaispalvelut, Erityisasuminen